

Poblat HIFRENSA

El poblat HIFRENSA és una de les obres que l'arquitecte Antoni Bonet Castellana va construir els anys seixanta-setanta a les nostres comarques. Es tracta d'una obra desconeguda tant pels professionals de l'arquitectura com pel públic en general.

HIFRENSA (Hispanofrancesa d'Energia Nuclear Societat Anònima), va encarregar a Bonet l'organització i el disseny de les dependències administratives de la central nuclear Vandellòs I l'any 1967. Al mateix temps va rebre l'encàrrec de la "colònia", dita des d'un primer moment poblat, per allotjar els treballadors de la planta. Les intencions del client consistien a crear un àmbit urbà perquè els treballadors i les seves famílies poguessin desenvolupar una vida individual, familiar i col·lectiva completes.

La urbanització es va construir en un territori verge format per oliveres i garrofers situat a l'oest de l'Hospitalet de l'Infant. L'emplaçament, de forma triangular, queda delimitat per la carretera de Móra a l'est, la via del tren de Barcelona-València al nord i nord-oest i l'antiga carretera de València al sud. Les edificacions que formen el poblat HIFRENSA es col·loquen sobre el lloc de forma respectuosa i harmònica. La voluntat de Bonet i del client a elaborar aquest Pla parcial va ser la de preservar al màxim la vegetació existent (oliveres, garrofers, figueres i pins) i que tant els vials com els edificis s'adaptessin a la seva escala. Les dimensions del terreny i les necessitats que calia cobrir van permetre una baixa densitat; per això els edificis més alts tenen PB+2, de manera que només

Habitatges per als obrers | fotografia Arxiu HIFRENSA

Escola Aster | fotografia Arxiu HIFRENSA

el seu coronament treu el nas per sobre dels arbres existents. D'aquesta manera el conjunt queda integrat al paisatge i és gairebé imperceptible des de fora dels seus límits.

El poblat està format per dues zones d'habitatges entre les quals, al centre de l'ordenació, hi ha la zona d'equipaments formada per un club social amb zona esportiva, un gimnàs, una residència per a solters i l'escola. La plaça esglaonada de gespa de la zona comunitària es connecta mitjançant un passeig per a vianants, passant per la zona dels perits, amb la plaça de formigó que defineix un dels blocs lineals situat a l'extrem est de la urbanització. La segregació de circulacions ens permet fer el trajecte sense veure cap cotxe i salvant l'únic vial que hauríem de travessar per mitjà d'un pont de formigó.

L'escola per als fills dels empleats és l'edifici més característic. Es tracta d'un edifici lineal fruit de la repetició d'un mòdul quadrat de formigó *in situ* amb coberta piramidal de rajola ceràmica vidrada vermella de la Bisbal, amb un passadís unificador pel cantó nord i a la façana sud un pati de jocs comunitari i un pati particular per a cada mòdul que fa de filtre entre l'espai interior de l'aula i l'espai exterior de la zona de jocs.

Els habitatges de la urbanització s'organitzen de manera jeràrquica; hi ha tres tipologies diferents:

- Xalets aparellats de planta baixa per als enginyers. La col·locació reculada permet una visió més particular de cada parell de xalets i alhora una millor integració al camp d'oliveres.
- Cases aparellades de planta baixa i pis per als perits, dos habitatges a la planta baixa i dos a la planta pis. La col·locació reculada dels mòduls permet la creació d'espais més íntims tant en el cas de la façana d'accés com als espais que s'obren al jardí.

- Bloc lineal de planta baixa i dues plantes per als oficials i als obrers. Aquests blocs estan ordenats conformant hexàgons oberts de manera que al seu interior es defineixen espais comunitaris, un de formigó i els altres de terra. Els vèrtexs dels hexàgons estan perforats a nivell de planta baixa i a les parts centrals dels costats s'accedeix a través d'un pas aixoplugat que connecta la totalitat del bloc.

Després de la decisió de tancament de la central, arran de l'incendi que va patir l'any 1989, l'empresa va vendre el seu patrimoni, bona part del qual era la urbanització. Es van cedir al municipi els vials, les zones verdes i part dels terrenys que no s'havien edificat (aquests últims en concepte de cessió per a equipaments); es van vendre a particulars els habitatges i els solars sense edificar restants, i la part d'equipament de la urbanització la va comprar, finalment, l'Ajuntament.

En començar a ser edificats els solars buits que hi havia a la urbanització hem pogut comprovar, malauradament, que les intervencions han posat de manifest la manca dels criteris de disseny integrador en el paisatge que regien el Pla parcial originari, i ha quedat en evidència l'extraordinària fragilitat dels límits de la urbanització.

De tota manera hem d'agrair a Bonet la creació d'espais particulars al voltant dels habitatges, formats gràcies a la col·locació en reculada i en forma hexagonal dels edificis, que per la impossibilitat d'ésser edificats permeten mantenir en certa manera l'ambient originari en un moment en què la política urbanística en general i als nuclis costers en particular és de massificació i fals luxe.

Elisenda Pla i Juan Fernando Rodenas, arquitectes

La Casa Van der Veeken "Rehabilitada"

Aquest petit habitatge, projectat per a una jove parella l'any 1961, exposa de manera clara els assajos portats a terme per Bonet durant aquesta època, en el seu procés de configuració d'un espai iconogràfic a través de la coberta, que la identifiquen i qualifiquen definitivament.

De la mateixa manera que la pròxima Casa Rubió, totes dues queden emplaçades a la urbanització del Cap de Salou, on van ser construïdes el mateix any i sota la mateixa lògica de la geometria triangular. En el cas de la Van der Veeken, la planta s'aixeca sobre el terreny inclinat on s'assenta, i reafirma la seva autonomia geomètrica en la definició de la plataforma elemental. Un triangle equilàter de setze metres de costat defineix la casa i organitza un programa mínim d'habitatge, en un exercici de puresa geomètrica on l'estructura és menys evident i queda sotmesa a la pròpia morfologia de la casa.

Desgraciadament, la condició històrica de l'arquitectura com a monument no entén de temps presents, i a la petita casa Van der Veeken, aquests dies li ha tocat convertir-se en la representant d'aquesta característica "adversa" que sobre el Moviment Modern vénen exercint les forces destructives, minvant l'escàs patrimoni arquitectònic que es va deixar al nostre ja malparat litoral. Unes forces que continuen ignorant que la importància cultural d'un edifici, per senzill que aquest sigui, no només es correspon amb el seu mèrit arquitectònic, difícil de determinar en molts casos, sinó que també compta el seu paper en el desenvolupament d'una societat a la qual va haver d'atendre, i de la qual encara avui és portadora del seu passat immediat. Però a causa principalment del seu desconeixement i d'una titularitat privada, aquests petits habitatges són únicament apreciats com a mer valor de canvi, i queden exposats a tot tipus de riscos, contra els quals hem de reaccionar, i mentalitzar una societat a la qual no li interessa l'arquitectura com a valor cultural i

històric, per aconseguir allò fonamental que, com diu Javier Carvajal "...es la sensibilidad social, cuando ésta existe la gente no quema *las Meninas*, cuando no hay sí."

I aquí ens trobem; la casa que Antoni Bonet va idear un dia per a aquella jove parella d'incipients turistes estrangers, ha estat "*rehabilitada*" per uns nous propietaris; tant, que han variat de tal manera el concepte d'aquest fràgil habitatge que, a pesar d'existir, ha desaparegut. Amb ell també ha desaparegut una obra més que ens connectava amb els nostres avis arquitectònics, i ens feia testimonis del que ells van representar, com a portadors de noves troballes, tant tipològiques com formals, i que van contribuir amb el seu esforç al desenvolupament del que podríem denominar "avance social", pel que fa a maneres de vida en l'hàbitat residencial turístic.

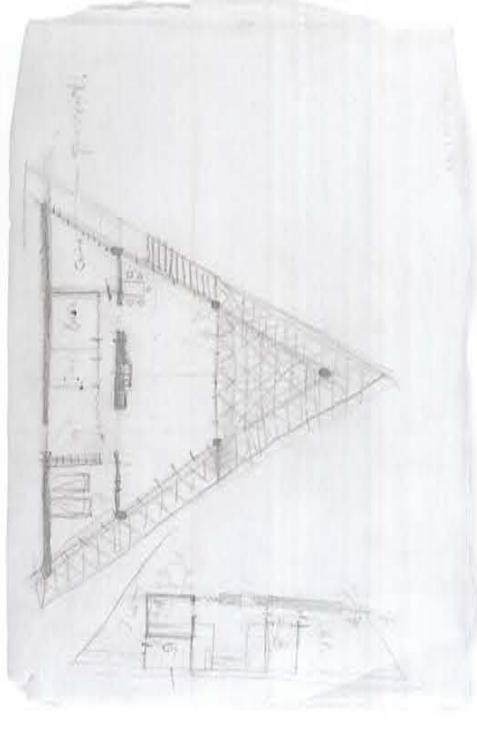
Jordi Guerrero, arquitecte

Estat original | fotografia Arxiu CoAC

Estat actual | fotografia Pepo Segura

Esboç original de A. Bonet | Arxiu CoAC